

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПИТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Олександр Зайківський,
*старший науковий співробітник НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України
ID ORCID: 0000-0002-7377-9276*

Розглянуто теоретичні аспекти розроблення державної політики національної безпеки і оборони України. Досліджено необхідність визначення актуальних проблем у цій сфері та врахування питань інтелектуальної власності в цих процесах. Визначено, що ефективна реалізація державної політики національної безпеки неможлива без усебічного аналізу впливу питань інтелектуальної власності на сферу національної безпеки і оборони України. Вказано на важливість здійснення подальших досліджень щодо розроблення єдиного підходу з удосконалення системи охорони інтелектуальної власності та визначення її як складової сфери забезпечення національної безпеки і оборони України, розроблення відповідних рекомендацій з вирішення проблемних питань інтелектуальної власності та нейтралізації джерел загроз під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності в структурі національної безпеки і оборони України.

Ключові слова: державна політика, національна безпека, інтелектуальна власність

Постановка проблеми. Основним завданням суб'єктів системи національної безпеки України (далі — СНБУ) є визначення та всебічний розвиток об'єктів національної безпеки і розроблення державної політики щодо захисту їх від реальних і потенційних загроз.

Ще древні греки визначили, що політика — це мистецтво управління державою, тобто діяльність з вирішення питань життя суспільства.

Українські науковці переконані, що законодавчо затверджена державна політика складається в результаті політичної боротьби різних партій, угруповань, рухів у державі та становить систему пріоритетів і напрямів діяльності, що відповідають інтересам дер-

жави та народу. Зазначається, що «політика є важливою сферою діяльності суспільства та держави. Від її ефективності залежить успішність держави, благополуччя суспільства та гідне життя кожної людини» [1].

Таким чином політика держави покликана захистити права і свободи людини, базові інтереси й цінності суверенної національної держави.

Олександр Оністрат,
*старший науковий співробітник,
кандидат технічних наук
ID ORCID: 0000-0001-5730-6738*

Одним з пріоритетних напрямів державної політики є забезпечення національної безпеки, ефективність формування якої значною мірою визначається станом розробленості теорії національної безпеки щодо визначення актуальних проблем у цій сфері, розроблення відповідних рекомендацій з їх вирішення й ефективності сприйняття теорії та реалізації рекомендацій державними чиновниками.

Національна безпека України досягається шляхом проведення виваженої державної політики відповідно до прийнятих доктрин, стратегій, концепцій і програм у політичній, економічній, соціальній, військовій, екологічній, науково-технологічній, інформаційній сферах тощо.

Однак чимало теоретичних та практичних питань щодо визначення сутності, викликів, завдань і механізмів упровадження дієвих функцій державної політики та прийняття управлінських рішень з подальшого розвитку суспільних процесів досі залишаються недостатньо дослідженими. Особливо це стосується вирішення проблемних питань інтелектуальної власності у сфері національної безпеки, що й актуалізує необхідність більш поглибленого теоретичного аналізу самого поняття державної політики національної безпеки та ролі в ній питань інтелектуальної власності.

Аналіз публікацій. Чимало українських дослідників з метою розроблення теорії державної політики нашої країни аналізували досвід зарубіжних учених. Зокрема О. Лаврук зазначає, що дослідження проблеми сутності, змісту державної політики, механізмів її впровадження та моделей державного управління знайшло своє відображення в наукових працях таких зарубіжних учених: Дж. Андерсон, Т. Брус, М. Браун, Е. Вайнінг, М. Вебер, Д. Веймер, В. Вільсон, Т. Дай, В. Данн, П. Друкер, Л. Пал та інших [2], і наводить тезу Л. Пала, який визначає державну політику як «напрямок дії або утримання від

неї, обрані державними органами для розв'язання певної чи сукупності взаємно пов'язаних проблем» [3].

Узагальнив підходи до визначення державної політики західними вченими І. Петренко [4], який наводить трактування цього поняття Е. Янг і Л. Куїнн:

- державна політика — це дії, що їх реалізує владний орган, який має законодавчі, політичні та фінансові повноваження це робити;
- державна політика — це реакція держави на реальні життєві потреби чи проблеми, тобто така політика намагається реагувати на конкретні потреби або проблеми суспільства чи суспільних груп, наприклад, громадян, недержавних організацій чи органів влади;
- державна політика зорієнтована на досягнення мети, тобто намагається досягти кількох визначених цілей у спробі розв'язати або розглянути певні проблеми чи потреби в конкретному суспільстві;
- державна політика — це курс дій, тобто не одне певне рішення, дія чи реакція, а ретельно розроблений підхід або стратегія;
- державна політика — це рішення щось робити або рішення нічого не робити, що означає: визначена політика може привести до дій у спробі розв'язати проблему або ж базуватися на переконанні, що проблему буде розв'язано в рамках поточної політики, тобто не привести до жодних дій;
- державна політика здійснюється одним або групою учасників, тобто політику може реалізовувати один представник влади чи владний орган або багато гравців;
- державна політика передбачає обґрунтування дій, тобто, як правило, містить пояснення логіки, на якій вона ґрунтується;
- державна політика — це рішення, що вже ухвалене, а не намір чи обіцянка [5].

Теоретико-методологічному обґрунтуванню поняття державної політики, її аналізу, стратегії, механізмам формування і впровадження, використанню сучасних моделей державного управління присвятили низку праць українські науковці: В. Андріяш, О. Амосов, В. Бакуменко, Т. Брус, О. Валецький, З. Варналій, В. Гошовська, О. Кілієвич, В. Курпій, М. Латинін, М. Логунова, В. Мамонова, В. Ребало, Є. Романенко, В. Романов, О. Рудік, В. Тертичка та багато інших.

У своїх дослідженнях учені наводять такі визначення державної політики:

- державна політика — це практична діяльність політичних суб'єктів і органів державної влади з реалізації виробленого політичного курсу та досягнення конкретних політичних цілей. Під державною політикою слід розуміти сукупність ціннісних цілей, державно-управлінських заходів, рішень і дій, порядок реалізації державно-політичних рішень (поставлених державною владою цілей) і системи державного управління розвитком країни [1];
- державна політика — це цілеспрямована діяльність органів державної влади для вирішення суспільних проблем, досягнення й реалізації загальнозначущої мети розвитку суспільства або його окремих сфер [6];
- державна політика — це такі дії органів державної влади з вирішення проблем, які найоптимальніше сприяють реалізації інтересів суспільства. Під державною політикою пропонуємо розуміти діяльність, націлену на вирішення проблем суспільного розвитку [7];
- державна політика — це відносно стабільна, організована й цілеспрямована діяльність/бездіяльність державних інституцій, здійснювана безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства [8];
- державна політика — це напрям діяльності держави щодо визначення та досягнення соціально значущих цілей розвитку суспільства чи його окремих сфер [9];
- державна політика є засобом, що дає змогу державі досягнути певної мети в конкретній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні методи впливу, спираючись на ресурси, що є в її розпорядженні [10];
- державна політика — це дії системи органів державної влади згідно з визначеними цілями, напрямками, принципами для розв'язування сукупності взаємопов'язаних проблем у певній сфері суспільної діяльності [11];
- державна політика включає визначення проблеми, цілей та інструментів розв'язання проблеми [12];
- державна політика — це сукупність цілей і завдань, що практично реалізується державою, і засобів, які використовуються при цьому [13];
- державна політика — це пропонувані курс діяльності уряду для задоволення потреб чи використання можливостей, сформульований із зазначенням очікуваних результатів та їх впливу на наявний стан справ і конкретне розв'язання проблем [14];
- державну (публічну) політику визначають як систему дій, регулятивних заходів, законів і фінансових пріоритетів з того чи іншого напрямку, проголошену органом державної влади або його представниками. Державна (публічна) політика зазвичай втілюється в «конституціях, законодавчих актах і судових рішеннях» [15].

Отже, державну політику можна визначити як напрям закріплених у законодавчих актах дій (або бездіяльність), що обирає державна влада (або орган державної влади, який має повноваження: правові, політичні й фінансові) для вирішення певної проблеми або сукуп-

ності взаємозалежних проблем. Отже, державна політика — це реакція держави на конкретні проблеми суспільства.

Метою статті є на основі аналізу законодавства України та наукових публікацій дослідити державну політику національної безпеки щодо нейтралізації джерел загроз під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності в структурі національної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Внутрішня політика охоплює основні напрями діяльності держави, її структур і органів державної влади з регулювання взаємодії людей усередині країни. Залежно від сфери суспільних відносин, яка є об'єктом політичного впливу, внутрішню політику можна класифікувати на економічну, національну, соціальну, міжнародну, демографічну, культурну, аграрну, науково-технічну, екологічну, військову або оборонну тощо.

Процес захисту державою своїх інтересів та безпеки безпосередньо пов'язаний з проведенням державної політики національної безпеки, у рамках якої і здійснюються конкретні заходи їхньої реалізації.

Як зазначає В. А. Ліпкан, національна безпека забезпечується проведенням єдиної державної політики в усіх сферах життєдіяльності, системою заходів економічного, політичного й організаційного характеру, адекватних загрозам і небезпекам національним інтересам особи, суспільства та держави [16].

Саме тому політика держави покликана відвести загрози правам і свободам людини, базовим інтересам і цінностям суверенної національної держави. Вказане здійснюється саме завдяки науково обґрунтованому розробленню та ефективному проведенню політики забезпечення національної безпеки, яку вчені визначають як «діяльність політичного керівництва держави для визначення національних цілей, постановки принципових задач щодо захисту національних інтересів та опрацювання форм, методів і способів досягнення цих цілей» [17].

Теорія державної політики національної безпеки перебуває на стадії свого активного формування та динамічного розвитку. Так, у публікації В. П. Горбуліна, О. Ф. Белова, Е. М. Лисицина вказується, що технологія реалізації доктрин, стратегій, концепцій і програм державної політики у сфері забезпечення національної безпеки повинна базуватися на ґрунтовних теоретичних засадах та враховувати історичний досвід [18].

Зважаючи на те що більшість фахівців під державною політикою національної безпеки розуміють сукупність дій, заходів, закладів (установ, інститутів) органів державної влади, за допомогою яких забезпечується збереження цілісності суспільства, суспільний прогрес, у контексті дотримання взаємоприйнятого балансу інтересів особи (громадянина), суспільства і держави, Г. П. Ситник зазначає, що «під вказаною політикою розуміються не будь-які дії і заходи держави, а саме ті, за допомогою яких узгоджуються інтереси громадян, суспільства і держави» [19].

Науковець також вказує, що державна політика національної безпеки спрямована на захист:

- природи — як сфери існування людини;
- людини — її прав та свобод;
- суспільства — його духовних та матеріальних цінностей;
- держави — її суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності та політичної незалежності [19].

У цілому політика національної безпеки держави спрямована на зменшення та уникнення наявних та можливих загроз нормальному розвитку держави у відповідності з її цілями і є частиною національних інтересів держави.

Досліджуючи проблеми державного управління у сфері національної безпеки, Г. П. Ситник акцентує увагу на тому, що «розробка та реалізація ефективної політики національної безпеки є складною проблемою в силу свого комплексного характеру, бо передусім передбачає

системне врахування сукупності економічних, соціологічних, психологічних та інших чинників» [19].

Учені Національної академії державного управління при Президентові України дали таке визначення цьому процесу: «вироблення державної політики — це сукупність стадій, факторів, умов, діяльності суб'єктів політики та груп впливу в процесі вибору стратегічних цілей, а також їх закріплення у відповідних документах (законах, програмах, доктринах тощо)» [1].

Учені також запропонували загальний алгоритм прийняття політичних рішень:

інтереси — пріоритети — ризики — цілі — ресурси — рішення.

Таким чином розроблення державної політики розпочинається з визначення основних цілей та пріоритетів політичної влади в галузях (сферах), що потребують державного регулювання та впливу, а завданням політичної (державної) влади є виявлення суспільних проблем і вироблення стратегії щодо їх вирішення. Якщо політична влада невчасно ідентифікує проблеми і не вживає відповідних заходів щодо їх вирішення, то вони набувають загальнонаціональних масштабів, призводячи до конфліктів, криз, революцій, соціальних вибухів, соціальних катастроф [1].

Базові принципи державної політики сформульовано в Законі України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики». У статті 2, зокрема, зазначено: «Внутрішня політика ґрунтується на таких принципах: пріоритетність захисту національних інтересів; верховенство права, забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, повага до гідності кожної особи; рівність усіх суб'єктів права власності перед законом, захист конкуренції у сфері економічної діяльності; здійснення державної влади на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову; відкритість та прозорість процесів підготовки і прийняття рішень органами державної влади та органами місцевого самовряду-

вання; забезпечення сталого розвитку економіки на ринкових засадах та її соціальної спрямованості; забезпечення балансу загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів; свобода, соціальна справедливість і творча самореалізація, участь громадян в управлінні державними і суспільними справами; соціальне партнерство та громадянська солідарність» [20].

Законом визначено також основні напрями державної політики національної безпеки України. Зокрема зазначено, що державна політика національної безпеки визначається виходячи з пріоритетності національних інтересів та загроз національній безпеці України і здійснюється шляхом реалізації відповідних доктрин, стратегій, концепцій та програм у різних сферах національної безпеки відповідно до чинного законодавства. До основних напрямів державної політики національної безпеки України належать, серед інших:

у політичній сфері:

- створення дійових механізмів захисту прав громадян України в країні та у світі;

в економічній сфері:

- боротьба з протиправною економічною діяльністю, протидія неконтрольованому впливові національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів;

у науково-технологічній сфері:

- вжиття комплексних заходів щодо захисту та розвитку науково-технологічного потенціалу;
- виявлення й усунення причин науково-технологічного відставання України;
- створення ефективних механізмів боротьби з впливом інтелектуального та наукового потенціалу за межі України [20].

Реалізація цих напрямів неможлива без усебічного аналізу впливу питань інтелектуальної власності на сферу національної безпеки і оборони України.

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Дослідник І. Петренко виокремив п'ять етапів вироблення державної політики:

- перший етап (ініціювання політики) — визначення та аналіз суспільних проблем, формування цілей і пріоритетів державної політики. Виокремлюють два види суспільних проблем: ті, що перебувають під контролем влади і розв'язуються нею, і ті, що виникають у суспільстві, однак поки що — поза політичною увагою;
- другий етап (формування політики) — розроблення державної політики, що передбачає узгодження інтересів, цілей і засобів їх досягнення;
- третій етап (ухвалення політики) — легітимізація та фінансування державної політики, що передбачають закріплення розробленої політики в низці рішень і програм;
- четвертий етап (реалізація політики) — здійснення та моніторинг державної політики, що передбачає комплекс заходів з упровадження прийнятих рішень і програм;
- п'ятий етап (оцінка політики) — оцінка державної політики, спрямована на перевірку її ефективності та якості, і регулювання державної політики. Наслідком цього етапу може бути або коригування, або відмова від упроваджуваної політики [4].

Погоджуючись загалом із цією думкою, зазначимо лише, що різномomentно вказані етапи можуть застосовуватися до розроблення окремих актів державної політики, однак для всієї сфери державної політики вони повинні застосовуватись одноmomentно. Тобто між етапами не має бути розривів, вони повинні бути взаємопов'язані, переплітаються один з одним.

До основних завдань при розробленні та впровадженні політики національної безпеки вчені, серед іншого, відносять:

- вироблення і періодичне уточнення доктрин, концепцій, стратегій і програм у сфері національної без-

пеки, планування і здійснення конкретних заходів з протидії та нейтралізації загроз національним інтересам України;

- створення нормативно-правової бази, необхідної для ефективного функціонування системи національної безпеки;
- удосконалення її організаційної структури;
- комплексне забезпечення життєдіяльності складових (структурних елементів) системи;
- підготовка сил та засобів суб'єктів системи до їх застосування згідно з призначенням;
- постійний моніторинг впливу на національну безпеку процесів, що відбуваються в політичній, соціальній, економічній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній, військовій та інших сферах, прогнозування змін, що відбуваються в них, і потенційних загроз національній безпеці;
- прогнозування, виявлення та оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників і конфліктів, причин їх виникнення та наслідків прояву;
- розроблення науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо прийняття управлінських рішень з метою захисту національних інтересів України;
- запобігання та усунення впливу загроз і дестабілізуючих чинників на національні інтереси;
- оцінка результативності дій щодо забезпечення національної безпеки [19].

При цьому вибір конкретних засобів і шляхів забезпечення національної безпеки України обумовлюється необхідністю своєчасного вжиття заходів, адекватних характеру і масштабам загроз національним інтересам. Тому основними завданнями суб'єктів системи національної безпеки є постійний моніторинг впливу на національну безпеку процесів, що відбуваються в різних сферах (у тому числі у сфері інтелектуальної власності), прогнозування, виявлення та

оцінка можливих загроз, дестабілізуючих чинників і конфліктів, причин їх виникнення та наслідків прояву. Варто вказати, що негативних факторів у сфері національної безпеки чимало. Зокрема зовсім не враховується вплив на національну безпеку (особливо на обороздатність) значного розвитку інтелектуальної власності та всебічного використання об'єктів права інтелектуальної власності (ОПІВ).

Значною мірою це є результатом відсутності в Україні кваліфікованого аналізу та прогнозування державної політики національної безпеки, а також ефективних механізмів її впровадження, тобто практичного, організуючого та регулюючого впливу з боку органів державної влади з метою досягнення національних цілей.

Аналіз проблемних питань. Аналіз проблемних питань у державній політиці національної безпеки системно здійснюють українські вчені. Зокрема Г. Ситник ще у 2010 році зазначав, що «існує чимало недоліків у формуванні нормативно-правової бази у сфері забезпечення національної безпеки. Більшість недоліків (недостатня наукова обґрунтованість нормативно-правових актів, їх внутрішня суперечливість, декларативність щодо врегулювання тих чи інших питань, які належать до вказаної сфери, тощо), характерні для формування всього правового поля сучасної України. Водночас щодо формування нормативно-правової бази з питань забезпечення національної безпеки є кілька досить специфічних проблем теоретико-методологічного характеру, таких як:

- відсутність у цілому загальнознавчого науково обґрунтованого понятійно-категорійного апарату;
- відсутність системного підходу при визначенні сутності, структури, змісту, призначення, процедур розробки та затвердження (тобто недосконалість теоретико-методологічних основ розробки) специфічних нормативно-правових документів, які традиційно використовуються

розвиненими країнами світу у сфері забезпечення національної безпеки, а саме: концепцій, доктрин та стратегій;

- невизначеність ієрархії нормативно-правових актів у сфері забезпечення національної безпеки і, як наслідок, пріоритетності під час їх розробки, затвердження та уточнення» [21].

Однак практика показує, що системних досліджень проблем у сфері національної безпеки та розроблення на їх основі науково обґрунтованих рекомендацій недостатньо. Цю тезу підтверджує Г. Ситник: «Незважаючи на необхідність належного обґрунтування державної політики національної безпеки, вдосконалення механізмів її реалізації, проблеми аналізу, прогнозування і на цій основі — розробки ефективної державної політики національної безпеки, визначення її місця і ролі в системі державного управління, не знайшли належного висвітлення у вітчизняній літературі» [19].

Правильним є твердження науковця про те, що «проблеми в сфері національної безпеки, які потребують відповідних державно-управлінських рішень, мають розглядатися ще на стадії свого зародження. Це дозволяє здійснити системний аналіз проблемних питань, які виникають в процесі розробки політики національної безпеки та обґрунтувати раціональні варіанти шляхів її реалізації» [19].

Водночас, незважаючи на те що Закон України «Про національну безпеку України» визначив основні напрями державної політики з питань національної безпеки: «державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України» [22], до цього часу вказана політика залишається фрагментарною, розбалансованою та досить суперечливою. Дуже багато негативних факторів, загроз і викликів, як уже існуючих, так і потенційних, залишаються поза увагою вчених і урядов-

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

ців. Тому підтримуємо думку О. Лаврука про те, що «у державній політиці повинні знаходити своє місце не тільки існуючі проблеми розвитку суспільства, але й ті непередбачувані ситуації і явища, що потребують встановлення причин їхньої появи та виявлення шляхів своєчасного розв'язання. У цьому випадку важливими повинні бути відповідні державно-політичні рішення, що відповідають наявним проблемам, а також програми та інструменти їхньої реалізації в цій сфері діяльності» [2].

Однак політики та державні чиновники не завжди сприймають та використовують рекомендації вчених. Особливо це стосується сектору інтелектуальної власності, державна політика щодо якого спрямована лише на охорону конкретних ОПІВ і захист прав правовласників цих ОПІВ без урахування впливу інтелектуальної власності на всю СНБУ.

Це підтверджується й нашим законодавством. Цивільний кодекс України містить у своїй основі декларативні положення, а спеціальні закони України охороняють лише конкретні ОПІВ, ніяк не розглядаючи їх вплив на сферу національної безпеки країни, зокрема науково-технічної безпеки, що передбачає захищеність наукового потенціалу держави, наявних у ній конкурентоспроможних технологій.

Державна науково-технічна політика мала б передбачати заходи із забезпечення захисту національних інтересів у сфері інтелектуальної власності.

Відповідно до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [23], який «визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності, створює умови для провадження наукової і науково-технічної діяльності, задоволення потреб суспільства і держави у технологічному розвитку шляхом взаємодії освіти, науки, бізнесу та влади», до основних цілей державної науково-технічної політики відносить, зокрема:

- примноження національного багатства на основі використання наукових та науково-технічних досягнень;
- зміцнення національної безпеки на основі використання наукових та науково-технічних досягнень;
- створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу громадян у сфері наукової та науково-технічної діяльності.

Однак вказане є лише декларацією, оскільки досягнення таких цілей знову ж таки передбачає вирішення проблем інтелектуальної власності, проте в статті 64 закону зазначено лише таке: «Набуття, охорона та захист прав інтелектуальної власності на науковий та науково-технічний (прикладний) результат здійснюються відповідно до законодавства» [23].

Закон України «Про інноваційну діяльність» [24], який визначає правові, економічні та організаційні засади державного регулювання інноваційної діяльності, до об'єктів інноваційної діяльності відносить, серед іншого, нові знання та інтелектуальні продукти, а інноваційний продукт повинен бути «реалізацією (впровадженням) об'єкта інтелектуальної власності». Закон визначає, що до основних принципів державної інноваційної політики належить також «здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок» [24].

Варто вказати, що немає жодного документа, який визначав би, які саме заходи повинні здійснюватися для захисту вітчизняної продукції, а відтак і захисту національних інтересів. Тобто це теж на рівні декларацій.

Закон України «Про національну безпеку України» [22] зазначає, що «загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії

воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, інших документах з питань національної безпеки і оборони» [22]. Однак у цих документах не визначено загрози національній безпеці, що пов'язані зі зростаючою роллю інтелектуальної власності в усіх сферах суспільного життя та міжнародного співробітництва.

Українські вчені зазначають, що такі загрози (деякі з них були визначені у редакції Закону України «Про основи національної безпеки України» [25]), досі є актуальними, а їхній вплив лише посилюється. До таких загроз належать, зокрема:

- «зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу;
- наростаюче науково-технологічне відставання України від розвинутих країн;
- неефективність державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційної діяльності;
- низька конкурентоспроможність продукції;
- нерозвиненість внутрішнього ринку високотехнологічної продукції та відсутність його ефективного захисту від іноземної технічної і технологічної експансії;
- недосконалість механізмів захисту прав інтелектуальної власності;
- вплив учених, фахівців, кваліфікованої робочої сили за межі України» [25].

Вказаний вище закон втратив чинність на підставі Закону України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року № 2469 [22], у якому загрози національній безпеці не визначено.

Серед українських науковців теж поки що відсутній єдиний підхід до вирішення питань інтелектуальної власності у сфері національної безпеки і оборони.

Лише деякі автори, на думку О. Бутнік-Сіверського [26], акцентують увагу на інтелектуальній складовій на-

ціональної безпеки. Зокрема І. Ревак зазначає, що «безперечно, інтелектуальна безпека, з одного боку, здатна надто швидко підвищити рівень забезпечення екосистеми ..., а з другого, — надто витратна для держави, що утримує значну кількість спеціалістів, які після одержання дипломів можуть залишити рідні терени та працювати на економіку інших країн» [27]. Ця теза лише підкреслює нашу думку про загрози національній безпеці у сфері інтелектуальної власності.

Цілком погоджуємося з думкою О. Бутнік-Сіверського про те, що виділення підвиду «інтелектуальна безпека» в самостійний напрям дослідження, яке домінує в публікаціях науковців, «звужує та спрощує проблему, обмежуючи її перспективу та поле наукового пошуку до суто технократичного, зводячи лише до захисту прав інтелектуальної власності на підприємстві чи в регіоні» [26].

Науковець слушно зазначає, що «теорія побудови та функціонування системи національної безпеки з позицій прав інтелектуальної власності ще перебуває на стадії становлення та пошуку; низка проблемних питань розглядаються фрагментарно, їх зводять до юридичних проблем, до правової охорони та захисту майнових прав інтелектуальної власності, а деякі питання опинились у полі постійних наукових дискусій, адже ще не сформовано цілісний науковий підхід до розв'язання зазначеної проблеми» [26].

Для ілюстрації своєї позиції О. Бутнік-Сіверський аналізує публікацію С. Мосова та А. Жарінової [28], які зазначають, що «потрібно до сукупності різних видів національної безпеки ввести інтелектуальну безпеку». Це, на їхню думку, зумовлено, зокрема, тим, що «багатоаспектність, складність, масштабність та глибина проблеми розвитку і збереження українського інтелекту виводить забезпечення інтелектуальної безпеки нашої країни на рівень найактуальніших проблем сучасності» [28]. Науковці стверджують, що інтелектуальна безпека — це складова націо-

ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

нальної безпеки держави, яку слід розглядати багатопредметно. Зокрема «система інтелектуальної безпеки має створювати та забезпечувати такий стан внутрішніх і зовнішніх умов діяльності будь-якого суб'єкта господарювання чи особистості, котрий дозволяв би нейтралізувати чи унеможливити втрати об'єктів інтелектуальної власності, інформації про них та їх носіїв, а також витік інформації про створення, користування та зберігання об'єктів інтелектуальної власності» [28].

Проте О. Бутнік-Сіверський зазначає, і ми цілком погоджуємося з цією думкою, що «національна безпека України не може обмежуватися питаннями, що охоплює інтелектуальна безпека, а в цьому напрямі має спиратися на інноваційно-інтелектуальну сферу діяльності та розвивати теорію побудови і принципи функціонування системи національної безпеки з позицій прав інтелектуальної власності як складової загальної наукової теорії та методології національної безпеки України. У цьому сенсі такий підхід концептуально відмінний від самостійно відокремленої теорії інтелектуальної безпеки, що сьогодні актуалізується.

Інноваційно-інтелектуальна сфера діяльності не є складовою системи національної безпеки України, позаяк вона органічно вростає в елементи системи національної безпеки України, трансформує їх, підсилює її, інтеграційно поєднується з ними за ознакою інноваційності національної безпеки, що теоретично враховує принцип дифузії інновацій з позицій прав інтелектуальної власності» [26].

Цю тезу підтверджує і висновок О. Коротюк, яка зазначає, що «інтелектуальна власність як суспільні відносини існує у формі сукупності відносин, що охоплюють різні рівні життєдіяльності людини і сфери суспільного життя, а саме: соціальні, економічні, правові, політичні, духовні відносини» [29].

Існує сфера суспільного життя, у якій особливо важливо врегулювати про-

блемні питання інтелектуальної власності, — сфера національної безпеки і оборони, оскільки саме в ній найбільш яскраво проявляється вплив інтелектуальної власності на національну безпеку та національні інтереси. Адже «без охорони і захисту прав інтелектуальної власності неможливо створити нову конкурентоспроможну технологію військового призначення та подвійного використання, яка розробляється за результатами інтелектуально-інноваційної діяльності в науковій та оборонній сферах країни» [30].

Саме тому, на думку О. Бутнік-Сіверського і нашу також, інтелектуальну та інноваційну безпеку, науково-технічну безпеку, а також нейтралізацію внутрішніх та зовнішніх джерел загроз національній безпеці слід розглядати як самостійні складові елементи структури національної безпеки. Адже «нехтування досягненнями в інтелектуально-інноваційному середовищі, з яким пов'язаний розвиток сфери інтелектуальної власності, може призводити до негативних наслідків у перспективі, які можуть набагато перевищувати небезпеку зовнішніх загроз над внутрішніми. Такий стан може призвести до дезінтеграції України, до загальнонаціональних техногенних та екологічних катастроф, соціального вибуху або істотного обмеження можливостей керівництва держави щодо вирішення внутрішніх проблем і дій на міжнародній арені» [26].

З кожним роком збільшується кількість науковців, які досліджують проблеми інтелектуальної власності у сфері національної безпеки. Незважаючи на різні підходи та погляди на ці питання, учені погоджуються з тим, що інтелектуальна власність відіграє все більшу роль у сфері національної безпеки, особливо в забезпеченні обороноздатності держави. Акцентують увагу також на значних викликах і загрозах, пов'язаних з тим, що проблемні питання стосовно інтелектуальної власності не вирішуються на державному рівні. Серед пріоритетних напря-

мів державної політики відсутні питання інтелектуальної власності, тому в законодавчих і нормативно-правових актах держави немає норм щодо захисту національних інтересів стосовно інтелектуальної власності, не визначено, що порушення у цій сфері становлять загрозу національній безпеці та обороноздатності. З незрозумілих причин народні депутати та державні службовці, які повинні опікуватися питаннями забезпечення національної безпеки, ігнорують вирішення означених проблем. Національна стратегія інтелектуальної власності, розроблена у 2019 році, досі не затверджена, структура державних органів системи інтелектуальної власності вже не перший рік реформується без позитивних ознак на завершення. Однак навіть якщо ці заходи будуть здійснені, вони все одно не забезпечать вирішення проблемних питань, адже у вказаній вище стратегії не визначено, що інтелектуальна власність є складовою національної безпеки, а в самій системі інтелектуальної власності не передбачено створення органу, відповідального за захист національних інтересів у цій сфері.

Це відбувається тому, що моніторинг та системний аналіз проблемних питань, які виникають у процесі розроблення політики національної безпеки, здійснюється без урахування проблем, пов'язаних з впливом розвитку сфери інтелектуальної власності, а державні чиновники не прислухаються до висновків і рекомендацій учених, які досліджують зазначені проблемні питання.

Висновки. Національна безпека є однією з найголовніших сфер відповідальності держави і потребує уваги всіх державних органів, помилки в діяльності яких можуть становити загрозу ефек-

тивній реалізації національних інтересів України.

Інтелектуальна власність відіграє важливу роль у забезпеченні національної безпеки і оборони, тому структуру національної безпеки необхідно доповнити інтелектуальною безпекою, що може бути як самостійним складовим елементом структури національної безпеки, так і пронизувати інші елементи структури.

Державна політика національної безпеки повинна передбачати заходи із запобігання виникненню та нейтралізації джерел загроз національній безпеці під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності.

Необхідно на законодавчому рівні більш детально конкретизувати положення стосовно створення та функціонування системи забезпечення національної безпеки з урахуванням захисту національних інтересів щодо інтелектуальної власності. У законодавчих актах, які регулюють сферу національної безпеки і оборони, необхідно визначити інтелектуальну безпеку складовим елементом структури національної безпеки, а наявні та можливі порушення права інтелектуальної власності в усіх сферах віднести до загроз національній безпеці.

У структурі державних органів виконавчої влади варто передбачити створення підрозділів, основним завданням яких повинен бути захист національних інтересів у сфері інтелектуальної власності.

Наукове супроводження вказаної політики має бути предметом постійної уваги українських учених. ●

Список використаних джерел / List of references

1. *Державна політика : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. Київ : НАДУ, 2014. 448 с.*

2. Лаврук О. В. Сутність поняття державної політики. *Університетські наукові записки*. 2018. № 67–68. С. 254–263.
3. Пал Л. А. Аналіз державної політики / пер. з англ. І. Дзюби. Київ : Основи, 1999. 422 с.
4. Петренко І. Сутність державної політики та державних цільових програм. *Віче*. 10/2011. URL : www.viche.info.
5. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн ; пер. з англ. С. Соколик ; наук. ред. пер. О. Кілієвич. Київ : К.І.С., 2003. 120 с.
6. Андріяш В. І. Державна політика: концептуальні аспекти визначення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 9. URL : <https://goo.gl/aLu3RG>.
7. Валєвський О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : [монографія]. Київ : НІСД, 2001. 242 с.
8. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні : навч. посіб. / кол. авт. ; за заг. ред. В. Ребкала, В. Тертички. Київ : Вид-во НАДУ, 2000. 232 с.
9. Бакуменко В. Д., Надолішній П. І. Теоретичні та організаційні засади державного управління : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2003. 256 с.
10. Державне управління : словн.-довід. / уклад. В. Д. Бакуменко ; за заг. ред. В. М. Князева, В. Д. Бакуменка. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
11. Енциклопедичний словник з державного управління / [укл. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.] ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Троцького, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
12. Економічний розвиток і державна політика : [навч. посіб.] / [Ю. Бажал, О. Кілієвич, О. Мертенс та ін.] ; за заг. ред. Ю. Єханурова, І. Розпугенка. Київ : Вид-во УАДУ, 2001. 480 с.
13. Державне управління в Україні: організаційно-правові засади : навч. посіб. / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. І. Мельниченко та ін. ; за заг. ред. проф. Н. Р. Нижник. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
14. Рябічко О. В. Державна політика регулювання підприємницької діяльності: механізми формування. Актуальні проблеми державного управління. 2011. № 1 (39). С. 72–76. URL : <http://www.stationline.org.ua>.
15. Дем'ячук О. П. Державна політика та публічна політика: варіант перехідного періоду. URL : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchuk_op.pdf.
16. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навч. посіб. Київ : КНТ, 2009. 576 с.
17. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки : монографія. Київ : НІСД, 2010. 288 с. URL : <http://www.niss.gov.ua>.
18. Горбулін В. П., Белов О. Ф., Лисицин Е. М. Актуальні питання організації стратегічного планування державної політики національної безпеки України. *Страт. панорама*. 1999. № 3. С. 12–19.
19. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
20. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 року № 2411-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
21. Ситник Г. П. Концептуальні засади забезпечення національної безпеки України : навч. посіб. : у 3 ч. Ч. 3 : Державна політика та основи стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Київ : НАДУ, 2010. 208 с.
22. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 року № 2469-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.

23. Про наукову та науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 року № 848. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
24. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.06.2002 року № 40. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
25. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 року № 964. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/964-15#Text>.
(Закон втратив чинність на підставі Закону № 2469 від 21.06.2018).
26. Бутнік-Сіверський О. Б. Принципи формування національної безпеки України з позиції прав інтелектуальної власності: теоретичний зріз розвитку. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2018 р. № 3. С. 70–83.
27. Ревак І. О. Інтелектуальна безпека — невід’ємна складова інформаційної безпеки України. URL: <http://cybersafetyunit.com/intellektualnaya-bezopasnost-neotem-lemaya-sostavlyayushhaya-informatsionnoy-bezopasnosti-ukrainiyi>.
28. Мосов С., Жарінова А. Інтелектуальна безпека України в контексті її входження до СОТ. URL: http://www.uipv.org/atachs/mosov_zharinova.doc.
29. Коротюк О. До питання змісту поняття «інтелектуальна власність» та «право інтелектуальної власності». *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2019. № 6. С. 125–138.
30. Бутнік-Сіверський О. Б. Теоретичні засади нейтралізації внутрішніх та зовнішніх джерел загроз національній безпеці під впливом розвитку сфери інтелектуальної власності за цільовою спрямованістю синансусу. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 1. С. 50–65.
1. *Derzhavna polityka : pidruchnyk / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy ; red. kol. : Yu. V. Kovbasiuk (holova), K. O. Vashchenko (zast. holovy), Yu. P. Surmin (zast. holovy) [ta in.]*. Kyiv : NADU, 2014. 448 s.
2. Lavruk O. V. *Sutnist poniattia derzhavnoi polityky*. *Universytetski naukovy zapysky*. 2018. № 67–68. S. 254–263.
3. Pal L. A. *Analiz derzhavnoi polityky / per. z anhl. I. Dziuby*. Kyiv : Osnovy, 1999. 422 s.
4. Petrenko I. *Sutnist derzhavnoi polityky ta derzhavnykh tsilovykh prohram*. *Viche*. 10/2011. URL : www.viche.info.
5. Iang E. *Yak napysaty diievyi analitychnyi dokument u haluzi derzhavnoi polityky: Praktychnyi posibnyk dlia radnykiv z derzhavnoi polityky u Tsentralnii i Shhidnii Yevropi / E. Yang, L. Kuinn ; per. z anhl. S. Sokolyk ; nauk. red. per. O. Kiliievych*. Kyiv : K.I.S., 2003. 120 s.
6. Andriiash V. I. *Derzhavna polityka: kontseptualni aspekty vyznachennia. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*. 2013. № 9. URL : <https://goo.gl/aLu3RG>.
7. Valevskiy O. L. *Derzhavna polityka v Ukraini: metodolohiia analizu, stratehiia, mekhanizmy vprovadzhennia : [monohrafiia]*. Kyiv : NISD, 2001. 242 s.
8. *Derzhavna polityka: analiz ta mekhanizmy yii vprovadzhennia v Ukraini : navch. posib. / kol. avt. ; za zah. red. V. Rebkala, V. Tertychky*. Kyiv : Vyd-vo NADU, 2000. 232 s.
9. Bakumenko V. D., Nadolishnii P. I. *Teoretychni ta orhanizatsiini zasady derzhavnoho upravlinnia : navch. posib.* Kyiv : Milenium, 2003. 256 s.
10. *Derzhavne upravlinnia : slovn.-dovid. / uklad. V. D. Bakumenko ; za zah. red. V. M. Kniiazieva, V. D. Bakumenka*. Kyiv : Vyd-vo UADU, 2002. 228 s.
11. *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia / [ukl. : Yu. P. Surmin, V. D. Bakumenko, A. M. Mykhnenko ta in.] ; za red. Yu. V. Kovbasiuka, V. P. Troshchynskoho, Yu. P. Surmina*. Kyiv : NADU, 2010. 820 s.
12. *Ekonomichnyi rozvytok i derzhavna polityka : [navch. posib.] / [Iu. Bazhal, O. Kiliievych, O. Mertens ta in.] ; za zah. red Yu. Yekhanurova, I. Rozputenka*. Kyiv : Vyd-vo UADU, 2001. 480 s.

13. *Derzhavne upravlinnia v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi zasady : navch. posib.* / N. R. Nyzhnyk, S. D. Dubenko, V. I. Melnychenko ta in. ; za zah. red. prof. N. R. Nyzhnyk. Kyiv : Vyd-vo UADU, 2002. 164 s.
14. Riabichko O. V. *Derzhavna polityka rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti: mekhanizmy formuvannya. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia.* 2011. № 1 (39). S. 72–76. URL : <http://www.stattionline.org.ua>.
15. Demianchuk O. P. *Derzhavna polityka ta publiczna polityka: variant perekhidnoho periodu.* URL : http://www.library.ukma.kiev.ua/e-lib/NZ/NZV18_2000_polityk/05_demyanchyk_op.pdf.
16. Lipkan V. A. *Natsionalna bezpeka Ukrainy : navch. posib.* Kyiv : KNT. 2009. 576 s.
17. Horbulin V. P., Kachynskyi A. B. *Stratehichne planuvannya: vyrishennia problem natsionalnoi bezpeky : monohrafiia.* Kyiv : NISD, 2010. 288 s. URL : <http://www.niss.gov.ua>.
18. Horbulin V. P., Bielov O. F., Lysytsyn E. M. *Aktualni pytannia orhanizatsii stratehichnoho planuvannya derzhavnoi polityky natsionalnoi bezpeky Ukrainy. Strat. panorama.* 1999. № 3. S. 12–19.
19. Sytnyk H. P. *Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky (kontseptualni ta orhanizatsiino-pravovi zasady) : pidruchnyk.* Kyiv : NADU, 2012. 544 s.
20. *Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky : Zakon Ukrainy vid 01.07.2010 roku № 2411-VI.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
21. Sytnyk H. P. *Kontseptualni zasady zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy : navch. posib. : u 3 ch. Ch. 3 : Derzhavna polityka ta osnovy stratehichnoho planuvannya zabezpechennia natsionalnoi bezpeky.* Kyiv : NADU, 2010. 208 s.
22. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 roku № 2469-VIII.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
23. *Pro naukovu ta naukovo-tekhnichnu diialnist : Zakon Ukrainy vid 26.11.2015 roku № 848.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>.
24. *Pro innovatsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 04.06.2002 roku № 40.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
25. *Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 19.06.2003 roku № 964.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/964-15#Text>.
(Zakon vtratyv chynnist na pidstavi Zakonu № 2469 vid 21.06.2018).
26. Butnik-Siverskyi O. B. *Pryntsypy formuvannya natsionalnoi bezpeky Ukrainy z pozysyii prav intelektualnoi vlasnosti: teoretychnyi riz rozvytku. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti.* 2018 r. № 3. S. 70–83.
27. Revak I. O. *Intelektualna bezpeka — nevidiemna skladova informatsiinoi bezpeky Ukrainy.* URL: <http://cybersafetyunit.com/intellektualnaya-bezopasnost-neotemlemaya-sostavlyayushhaya-informatsionnoy-bezopasnosti-ukrainyi>.
28. Mosov S., Zharinova A. *Intelektualna bezpeka Ukrainy v konteksti yii vkhodzhenia do SOT.* URL: http://www.uipv.org/atachs/mosov_zharinova.doc.
29. Korotiuk O. *Do pytannia zmistu poniat «intelektualna vlasnist» ta «pravo intelektualnoi vlasnosti».* *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti.* 2019. № 6. S. 125–138.
30. Butnik-Siverskyi O. B. *Teoretychni zasady neitralizatsii vnutrishnikh ta zovnishnikh dzherel zahroz natsionalnii bezpetsi pid vplyvom rozvytku sfery intelektualnoi vlasnosti za tsilovoiu spriamovanistiu synapsu. Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti.* 2020. № 1. S. 50–65.

Надійшла до редакції 21.05.2021 року

Зайковський А., Оністрат А. Государственная политика национальной безопасности и вопросы интеллектуальной собственности. Рассмотрены теоретические аспекты разработки государственной политики национальной без-

опасности и обороны Украины. Исследована необходимость определения актуальных проблем в этой сфере и учета вопросов интеллектуальной собственности в этих процессах. Определено, что эффективная реализация государственной политики национальной безопасности невозможна без всестороннего анализа влияния вопросов интеллектуальной собственности на сферу национальной безопасности и обороны Украины. Указано на важность проведения дальнейших исследований по разработке единого подхода к усовершенствованию системы охраны интеллектуальной собственности и определению ее составной частью сферы обеспечения национальной безопасности и обороны Украины, разработке соответствующих рекомендаций по решению проблемных вопросов интеллектуальной собственности и нейтрализации источников угроз под влиянием развития сферы интеллектуальной собственности в структуре национальной безопасности и обороны Украины.

Ключевые слова: государственная политика, национальная безопасность, интеллектуальная собственность

Zaikivskyi O., Onistrat O. State national security policy and intellectual property issues. National security ("NS") of Ukraine is achieved through a balanced state policy in accordance with accepted doctrines, strategies, concepts and programs in such areas as political, economic, social, military, environmental, scientific and technological, information, etc.

However, many theoretical and practical issues concerning the definition of the content, challenges, tasks and mechanisms of implementation of effective functions of public policy and management decisions for the further development of social processes still remain insufficiently studied. Therefore, the main tasks of the NS system subjects are constant monitoring of the impact on NS of processes taking place in various fields (including intellectual property), forecasting, identifying and assessing possible threats, destabilizing factors and conflicts, their causes and occurrence consequences. In particular, the impact on NS (especially on defence capabilities) of the significant development of intellectual property and the full use of intellectual property rights is not taken into account at all.

State NS policy should include measures to prevent the emergence and neutralization of sources of threats to NS under the influence of the development of intellectual property.

Theoretical aspects of the state policy of National Security and Defence of Ukraine ("NSDU") development are considered. The necessity of current problems definition in this sphere and the inclusion of intellectual property questions in these processes is investigated. It is determined that the effective implementation of the state NS policy is impossible without a comprehensive analysis of intellectual property issues impact on the sphere of the NSDU. The importance of further research on the development of a unified approach to improving the protection of intellectual property and its determination as a component of NSDU, the development of appropriate recommendations to address issues of intellectual property in this area and to neutralize sources of threats under the influence of intellectual property in the structure of NSDU.

Keywords: state policy, national security, intellectual property